

FAKANGOFUA (CONSENT)

FAKATOKANGA KI HE KAU KALAIENI: 'E malava 'a e Potungaue ko ia ki he ngaahi Sevesi ki he Mo'uilelei mo e Sosiale(DSHS) 'o tokoni atu kiate koe ke to e lelelange 'o kapau 'e malava ke mau ngaue fakataha mo e 'u potungaue kehe pea pehee ki he kau taukei kehe 'a e 'oku nau 'ilo koe moho famili. 'I ho'o fakamo'oni ko ia ki he foomu ko eni, 'oku ke 'ave 'a e ngofua ki he DSHS pea mo e 'u potungaue mo e kau taautaha 'oku lisi atu 'I lalo ke nau ngaue'aki mo fevahevahe'aki 'a e ngaahi fakamatala malu fekau'aki mo koe. 'E 'ikai ke lava 'e he DSHS 'o fakafisinga' ho'o 'u penefiti 'o kapau 'e 'ikai ke ke fakamo'oni 'I he foomu ko eni tukukehe kapau ko ho'o fakangofua 'oku fiema'u ke fakapapau'aki 'a ho'o taau ke ma'u ha penefiti. Kapau lev'a 'e 'ikai ke ke fakamo'oni 'I he foomu ko eni, 'e kei malava pe 'e he DSHS ia ke nau fevahevahe'aki 'a e fakamatala fekau'aki mo koe 'o ngata pe ki he ngata'anga 'o e me'a 'oku tu'utu'uni fakalao. Kapau lev'a 'oku 'iai ha'o ngaahi 'u fehu' fiekau mo e founga ko ia 'oku fe'av'e'aki ai 'e he DSHS 'a e ngaahi fakamatala malu fekau'aki mo 'enau kau kalaieni pe ko ho'o ngaahi 'u totonu ki ho'o fakapulipuli, kataki ka e fakaha ia ki he kau ngaue 'a e DSHS 'I he tafa'aki ki he ngaahi me'a malu mo fakapulipuli pe ko ho'o 'eke ange ki he tokotaha na'a ne 'oatu 'a e foomu ko eni.

NGAHI ME'A KE FAKAMAHINO'I'AKI HA KALAIENI:			
HINGOA	'AHO FA'ELE'I	FIKA 'OKU FAKAMAHINO'I'AKI KITA	
TU'ASILA	KOLO	SITEITI	FIKA 'O E HALA
FIKA TELEFONI(FAKAKAU KIAI MO E KOUTI 'O E 'ELIA)	FAKAMATALA MAKEHE		

CONSENT:

'Oku ou 'oatu 'a e fakangofua heni ki hono ngaue'aki 'o e ngaahi fakamatala fakapulipuli fekau'aki mo au 'I loto 'I he DSHS ke palani, fakahoko, pea mo fokotu'utu'u 'a e ngaahi 'u sevesi, faito'o, totongi pea mo e 'u penefiti ma'aku pe ko ha to e 'u taumu'a kehe pe kuo fakamafai' 'e he lao. 'Oku ou toe 'oatu foki heni mo e ngofua ki he DSHS pea mo e 'u potungaue ko ia 'oku lisi atu 'I lalo, 'u kautaha fakahoko ngaue, pe ko kinautolu 'oku nau ngaue'aki 'a e 'u fakamatala fakapulipuli fekau'aki mo au ke nau fe fakaha'aki ia ki he 'u taumu'a ko eni. Ko e 'u fakamatala 'e lava ke fe'av'e'aki 'I hano vahevahe talanoa pe fe'av'e'aki fakakomipiuta, meili pe tiliva hangatonu pe.

Kataki mu'a ka ke vakai' iange 'I lalo 'a kinautolu 'oku fakakau 'I he fakangofua ko eni 'o tanaki atu ki he DSHS pea mo faka'ilonga' kinautolu 'I he hinga mo e tu'asila:

- Kautaha Fakahoko Ngaue 'o e Tauhi Mo'uilelei: _____
- Kautaha Fakahoko Ngaue Tauhi 'o e Puke Faka'atamai: _____
- Kautaha Fakahoko Ngaue mo e Ngaahi Sevesi kia kinautolu 'oku fakafalala ki he 'u Kemikale: _____
- Kautaha Fakahoko Ngaue Faka-konituleki kehe 'a e DSHS: _____
- Ngaahi 'U Polokalama ki he 'u Fale Nof o'anga: _____
- Ngaahi 'u Ako Fakafaitu'u pe Ngaahi Kolisi: _____
- Potungaue 'o e Fakatonutonu: _____
- Potungaue Ki he malu'i Fakangaue mo 'enau Ngaahi Hoa Fakangaue: _____
- Ngaue Faka'ofisi ki he Ngaahi Malu Fakasosiale pe potungaue fetulolo kehe: _____
- Vakai ki he lisi 'oku fakapipiki atu
- Makehe:

'Oku ou fakamafai' mo fakangofua ke fe'av'e'aki mo fevahevahe'aki 'a e 'u lekooti mo e 'u fakamatala ko eni (Faka'ilonga'i pe 'a e 'u me'a 'oku fekau'aki):

- 'U Lekooti Kotoa 'eku Kalaieni
- 'U Lekooti 'I he Lisi 'oku Fakapipiki atu
- 'U Lekooti pe ko eni 'I lalo
  - Hisitolia Fakangaue, Fakasosiale mo Fakafamili
  - Fakamatala ki he Tauhi 'oe Mo'uilelei
  - 'U Palani Tauhi pe Faito'o
  - 'U Lekooti 'o e Me'a ne Totongi
  - 'U 'Asesimeni Fakatautaha
  - Apiako, Ako, Ako Tuleiningi
  - Me'a Kehe (Lisi mai):

KATAKI FAKATOKANGA'I ANGE: Kapau 'oku kau 'I ho'o faile kalaieni 'a e 'u fakamatala ko eni 'I lalo, kuopau leva ke ke fakafonu mo e konga ko eni ke fakakau mo e 'u lekooti ko eni.

'Oku 'oatu 'eku fakangofua ke fakaha 'a e 'u lekooti ko eni 'I lalo (Faka'ilonga'i 'a ee 'oku fekau'aki):

- Fokoutua Faka'atamai
- HIV/'EITISI 'ola 'o e 'u sivit STD, puke, pe faito'o
- Ngaahi Sevesi ki he Fakafalala ki he Kemikale

- 'Oku 'aonga 'a e Fakangofua ko eni 'I he ta'u 'e taha 'I he ha pe loloa 'a e 'u lekooti fiema'u 'a e DSHS, per Ki he 'aho _____ ('aho pe me'a 'oku hoko).
- 'E malava pe ke u faka'ikai' I pe to'o 'a e tohi fakangofua ko eni, 'I ha fa'ahinga taimi pe 'aki ha faitohi atu, ka 'e 'ikai ke uesia ai 'a e ngaahi fakamatala kuo 'osi fevahevahe'aki.
- 'Oku mahino foki kiate au ko e 'u lekooti 'oku fevahevahe'aki 'I he tohi fakangofua ko eni 'e 'ikai to e lava ke malu' ia 'o fakamalumu 'I he 'u lao 'oku fekau'aki mo e DSHS.
- 'Oku kei 'aonga pe 'a e tatau 'o e foomu ko eni ke 'oatu 'aki 'a e ngofua ki hono fevahevahe'aki 'a e 'u lekooti.

FAKAMO'ONI	'AHO	FETU'UTAKI'ANGA 'A E POTUNGAUE/FAKAMO'ONI 'A E TOKOTAHA SIO	'AHO
FAKAMO'ONI 'A E MATU'A PE KAU FAKAFOFONGA KEHE (KAPAU 'OKU FELAVE'I)	FIKA TELEFONI (KAU AI 'A E KOUTI 'O E 'ELIA)		'AHO

Kapau 'oku 'ikai ko au ia 'a e tefito 'o e 'u lekooti, 'oku fakamafai' au ke fakamo'oni ko e 'uhi ko au ko e: (fakapipiki mai 'a e fakamo'oni hono fakamafai' koe)

- Taha e Matu'a
- Tauhi Fakalao (fakapipiki mai 'a e tohi mei falehopo)
- Fakafofonga Fakatautaha
- 'UHINGA KEHE:

FAKATOKANGA KIA KINAUTOLU 'OKU NAU MA'U 'A E FAKAMATALA: Kapau 'oku 'I he 'u lekooti ko eni ha ngaahi 'u fakamatala fekau'aki mo e HIV, STDs pe ko e 'Eitisi, 'e 'ikai leva ngofua ke ke to e fakaha atu 'a e fakamatala ko ia ta'ema'u ha ngofua fakapatonu mei he kalaieni. Kapau lev'a 'oku ke ma'u ha 'u fakamatala felave'i mo e faito'o konatapu pe ngaue kovi 'aki 'a e 'olokaholo 'e he kalaieni, kuopau leva ke ke fakakau atu 'a e 'u fakamatala 'I lalo 'I he taimi te ke to e vahevahe atu ai 'a e fakamatala 'I he fiema'u mei he 42 CFR 2.32:

Ko e 'u fakamatala ko eni 'oku fakaha atu ia kiate koe mei he 'u lekooti tauhi malu 'I he lao Fetulolo fakapulipuli (42 CFR konga 2). 'Oku ta'ofi ko e he 'u lao Fetulolo mei hano to e 'oatu 'a e 'u fakamatala ko eni, tukukehe pe mei ha to e fakangofua 'oku fakaha mahino 'I he tohi fakangofua 'o e tokotaha 'oku ne ma'u ia pe fai 'a e fakangofua mei he 42 CFR konga 2. 'Oku 'ikai fe'unga 'a e 'uhinga ko ia 'o pehee kuo 'osi ma'u 'a e Fakamafai'I fakalukufua ki hono tukuange mo faka'ata 'a e 'u fakamatala ki he ngaahi me'a faka-faito'o pea mo e 'u me'a kehe ki he taumu'a ko eni. 'Oku tapui 'e he lao Fetulolo ha fa'ahinga ngaue'aki 'o e 'u fakamatala ko eni ke fai'aki ha fakatoto'o ha hia pe faka'ilo'aki ha taha fokoutua mei ha'ane ngaue kov'i'aki 'a e faito'o konatapu pe 'olokaholo.

NGAAHI FAKAHINOHINO KI HONO FAKAKATO 'O E FOOMU FAKANGOFUA

TAUMU'A: Ngaue'aki 'a e foomu ko eni 'l he taimi ko ia 'oku ke fiema'u ai ke fakangofua 'a hono ngaue'aki 'a e ngaahi fakamatala fakapulipuli 'l ha tu'unga hokohoko atu fekau'aki mo ha kalaeni 'l loto 'l he DSHS pe ko hano fakaha 'a e fakamatala ko ia ki he 'u kautaha kehe ke fokotu'utu'u ha ngaahi sevesi pe faito'o, totongi pe ko ha fakahoko ha fa'ahinga ngaue 'a ha potungae pe ko ha to e fa'ahinga taumu'a kehe ange pe 'oku fakalao. Ko e kau Kalaeni ko kinautolu ia 'oku nau ma'u ha ngaahi 'u penefiti pe ngaahi 'u sevesi mei he DSHS.

Ngaue'aki: Fakafonu 'a e foomu ko eni faka'elekitolonika pe kapau 'e lava, ke faingofua ange hano lau. **Ko e ngaahi 'u foomu kehekehe 'e fiema'u ke fakafonu ki he tokotaha kotoa pe, kau ai mo e longai'ifanau.** Ko e fo'l lea ko ia ko e "Ko Koe" 'l he fakahinohino 'oku 'uhinga ia ki he tokotaha ngaue 'l he DSHS pea ko e "Ko Koe" 'l he foomu 'oku 'uhinga ia ki he kalaeni. Ko hono fevahevahe'aki ko ia 'o e 'u lekooti kau ai hono ngaue'aki mo fakaha 'a e ngaahi fakamatala fakapulipuli fekau'aki mo ha kalaeni.

Parts of Form 'U Konga 'o e Foomu:

FAKAMAHINO'I KITA:

- **Hingoa:** 'Omi pe 'a e hingoa 'o e kalaeni 'e taha 'l he foomu takitaha. Fakakau mai ha ngaahi 'u hingoa kimu'a na'e ngaue'aki 'e he kalaeni 'l he taimi ko ia na'a ne ma'u ai 'a e ngaahi sevesi.
- **'Aho Fa'ele'i:** Fiema'u eni ke fakamahino'l mo fakafai-kehekehe'i'aki 'a e kalaeni mei he ni'ihiki kehe 'oku tataa honau 'u hingoa.
- **Fika Ke Fakamahino'i'aki:** 'Omi 'a e fika ke fakamahino'i'aki pe faka'ilonga'i'aki 'a e kalaeni pe ko ha me'a kehe ange hange ko e fika malu fakasosiale (ka 'oku 'ikai fiema'u) ke tokoni ki hono 'ilo mo fakamahino'l 'a e ngaahi 'u lekooti mo hono fakasio 'a e ngaahi hisitolia mo e ngaahi sevesi ne ne ma'u.
- **Tu'asila mo e Telefoni:** Ngaahi fakamatala ke to e tanaki mai ke tokoni ki hono ma'u pe faka'ilonga'l pe fetu'utaki'aki ki he kalaeni.
- **Me'a Makehe:** Fakakau mai 'l he puha ko eni ha to e fakamatala ke tanaki mai 'e ala tokoni ki hono ma'u 'a e ngaahi 'u lekooti 'a ee 'oku kau kiai 'a e 'u konga 'o e ngaue 'a e DSHS, ngaahi 'u hingoa 'o e 'u memipa 'o e famili, pe ko ha to e fa'ahinga fakamatala pe 'oku 'aonga.

(FAKAMAFAI'I) 'O E NGOFUA:

- **'U Kautaha pe ni'ihiki 'oku nau fakafetongi 'a e ngaahi 'u lekooti:** Ko e hanga ko ia 'e he kalaeni 'o fakakato 'a e foomu ko eni 'oku ne faka'ataa ai 'a hono ngaue'aki pea mo hono fevahevahe'aki 'o e ngaahi fakamatala fakapulipuli 'l loto 'l he 'u DSHS kotoa. 'E malava leva 'e he DSHS ke fakaha 'a e 'u fakamatala fakapulipuli pea mo ma'u mai ha 'u fakamatala mei he 'u potungae 'l tu'a pe ko e ni'ihiki koia kuo 'asi he lisi. Lava ke 'oatu ha ngaahi fakamatala ke ma'u'aki pe fakamahino'aki 'a e 'u potungae, pe 'u kautaha 'oku nau fakahoko ngaue, kau ai 'a e hingoa, tu'asila pe feitu'u kapau 'oku malava. 'E lava pe foki ke ke to e fakapipiki mai ha lisi 'o e 'u potungae 'oku 'ataa ke nau fevahevahe'aki 'a e 'u fakamatala 'a ia kuopau ke fakamo'oni kiai 'a e kalaeni.
- **Ngaahi 'U Fakamatala 'oku Fakakau Kiai:** Kuopau ke fakaha mai 'e he kau kalaeni pe ko fe 'a e 'u lekooti 'oku kau 'l he ngofua ko eni. 'E malava pe ke 'ai 'e he kau kalaeni ke 'ataa 'a e 'u lekooti kotoa pe 'e fakangatangata pe 'a e 'u lekooti 'l he 'aho, fa'ahinga pe ma'u'anga 'o e lekooti. Kapau leva 'e 'ikai fakamo'oni 'a e kalaeni ia ki ha fakangofua pe 'oku 'ikai ke ne fakaha fakapatonu mai 'a e lekooti 'oku ngofua, 'e kei 'ataa pe ke fai 'a e fevahevahe'aki 'o e ngaahi lekooti ko ia 'o kapau 'oku faka'ataa 'e he lao. 'E malava foki ke ke fakapipiki mai ha lisi 'o e ngaahi lekooti 'oku kau pea kuopau ke fakamo'oni kiai 'a e kalaeni. Kapau 'oku 'iai ha 'u lekooti 'oku ha ai 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki mo e fokoutua faka'atamai (RWC 71.05.620), HIV/'EITISI pe Tesi pe faito'o 'o e STD (RCW 70.02.220), pe ko e ngaahi sevesi ki he faito'o konatapu mo e 'olokaholo (42 CFR 2.31 (a)(5)), kuopau ke faka'ilonga'l 'e he kalaeni 'a e 'u 'elia ko eni tonu ke 'ave 'a e ngofua ke fevahevahe'aki 'a e 'u lekooti ko eni. 'Oku 'ikai ke 'aonga 'a e foomu ko eni ke fakakau 'a e 'u nouti fale'l faka'atamai 'a e 'oku fakamalumu 'l he 45 CFR 164.508(b)(3)(ii) pea mo e foomu kehe kuopau ke fakafonu ia ke fakakau ki he 'u lekooti ko ia.
- **Loloa 'o e Taimi:** Fakakau ha 'aho ke 'osi ai hono 'aonga 'o e ngofua ko ia 'oku 'oatu 'a ho'o ngaahi 'u taumu'a ki ho'o polokalama pe ko ia 'oku tukumai 'e he lao.
- **Mahino'i:** Fakapapau'l 'oku mahino ki he kalaeni ko e ha 'a e fa'ahinga ngofua 'oku foaki pea pehee ki he founga mo e 'uhinga 'oku vavehahe ai 'a e 'u fakamatala. Kapau 'e fiema'u, pea ngaue'aki ha foomu kuo 'osi liliu pea mo ha taha fakatonulea pe lau le'olahi 'a e foomu. Kapau leva 'e to e fiema'u 'e he kalaeni ha to e fakamatala ange, 'oatu ha to e tataa 'o e lao fakaangaanga fakatokanga 'a e DSHS pe te ke fokotu'utu 'a e kalaeni ki he 'ofisa ko ia 'oku ne fai 'a e fakaha fakapule'anga 'l ho'o 'iuniti.

NGAAHI 'U FAKAMO'ONI:

- **Kalaeni:** 'Iai ha Kalaeni pe ko ha leka 'oku lahi hake he ta'u fai ai 'a e fakangofua (13 ki he ngaahi sevesi ko ia ki he fokoutua faka'atamai mo e faito'o konatapu mo e 'olokaholo, 14 ki he HIV/'EITISI pea mo e 'u STDs kehe; ta'u ki he mapule'l 'o e feitama mo e fakatotama; 18 ki he ngaahi tauhi fakamo'uilelei mo e ngaahi lekooti kehe) fakamo'oni 'l he puha ko eni pea tohi'l ai mo e 'aho ne ke fakamo'oni ai. 'E lava pe 'e he kalaeni ke fetongi ha maaka 'l he puha ko eni na'a ke siopau ki ai.
- **Fetu'utaki'anga 'o e Potungae pe Taha Siopau:** Te ke fakamo'oni 'l he puha ko eni kapau ko koe 'oku ke fakaha mo fakamatala'l 'a e foomu ko eni ki he kalaeni. Katakai ka e fakakau ho'o fika telefoni. 'E 'iai ha taha 'ofisa fakapule'anga 'e hoko ko e tokotaha fakamo'oni siopau ki he fakamo'oni nima 'a e kalaeni.
- **Matu'a pe ha fakafongga kehe:** Kapau lev'a ko e kalaeni ia ko ha leka 'oku si'l hono ta'u 'l he ta'u ke fakangofua, pea kuopau leva ke fakamo'oni ha taha 'l he matu'a pe taha tauhi. Kapau leva 'oku 'ikai maa'usia 'e he leka ia 'a e ta'u ki he fakangofua 'o e 'u lekooti ke fevahevahe'aki, kuopau leva ke fakatou fakamo'oni 'a e leka pea mo ha taha mei he ongo matu'a. Kapau leva kuo fakaha fakalao ko e kalaeni 'oku 'ikai ke poto faka'atamai, kuopau leva ke fakamo'oni mo 'omi 'a e tataa 'o e tu'utu'uni mei falehopo 'e he tokotaha tauhi koia ne tu'utu'uni'l 'e he fakamaau'anga. Kapau leva 'oku 'iai ha taha ia 'oku

CONSENT

DSHS 14-012 TN (REV. 04/2018) (AC 12/2019) Tongan

fakamo'oni ia 'I ha to e tafa'aki ange 'e taha (kau ai ha tokotaha ia 'oku 'iai hano mafai fakalao pe ko ha fakafofonga koloa), faka'ilonga'I pe "makehe" pea 'omi mo ha tatau 'o e mafai fakalao ke ne fakafofonga'i. Ko e tokotaha ko ia 'e fakamo'oni kuopau ke ne tohi 'a e 'aho 'o e fakamo'oni pea 'omi mo e fika telefoni pe ko ha fakamatala 'o ha founa faka- fetu'utaki.